

Doorkijk inhoudelijke opgaven, financieel kader en proces na verkiezingen (Bijlage bij het memorandum gemeentesecretaris)

Inleiding

In deze doorkijk geven wij de nieuwe raad inzicht in de urgente opgaven en ambities waarover de raad besluiten zal moeten nemen in de komende raadsperiode. Tevens geven wij inzicht in het financieel kader en de financiële ontwikkelingen. Tot slot beogen wij met dit document de nieuwe raad een voorstel te doen voor het proces dat volgt op het raadsakkoord/hoofdpijnenakkoord en hoe dit landt in de planning- en control documenten.

Als bijlage is een actualisatie toegevoegd van de Strategische Agenda. Hierin zijn ontwikkelingen en opgaven opgenomen, gerelateerd aan strategische lange termijn doelen.

Opzet van deze bijlage

1. Inhoudelijk kader
2. Financieel kader
3. Vervolgproces na verkiezingen

1. Inhoudelijk kader

Wij voorzien dat de volgende onderwerpen komende raadsperiode op uw agenda komen en besluiten vragen over niveau van ambitie, fasering en beschikbaar stellen van financiële middelen

- **Duurzaamheid**
Naast de wettelijke taken op warmtetransitie en verduurzaming gebouwen is er meer ambitie bijvoorbeeld op het gebied van energiearmoede. Er ligt een motie die oproept tot actie. De raad heeft hiertoe ook een separate doorkijk over Duurzaamheid ontvangen.
- **Omgevingsplannen en invoering omgevingswet**
Al enige tijd zijn wij bezig met voorbereiding van de invoering van de omgevingswet en het vertalen van de omgevingsvisie. Dit vraagt veel van de organisatie en stelt ook andere eisen aan onze inwoners en ondernemers.
- **Huisvesting onderwijs (po en vo)**
Dit betreft wettelijke taken waarover uw raad voorstellen krijgt voorgelegd die zijn ontwikkeld in samenwerking met de onderwijspartners.
- **Accommodaties breedtesport**
Om de huidige accommodaties in stand te houden zijn meer financiële middelen benodigd.
- **Kapitaalgoederen**
Het in standhouden van de kapitaalgoederen is een belangrijke opgave waarover uw raad komende tijd voorstellen krijgt voorgelegd en waarvoor meer financiële middelen benodigd zijn.
- **Woonopgave**
Er ligt een grote opgave op het gebied van wonen. Er is een woonvisie vastgesteld. De komende tijd zal uw raad gaan besluiten wat de rol is van de gemeente en welke inspanningen de gemeente wil en kan doen en wat we verwachten van de omgeving.

- **Dienstverlening:** basis op orde: een betrouwbare en open overheid
We zijn bezig met de voorbereiding van de dienstverleningsvisie en de concretisering hiervan in uitvoeringsplannen. De behoefte en verwachtingen van inwoners staan hierbij voorop; daarnaast zijn er ook wettelijke verplichtingen die een meer open, transparante en digitale overheid beogen
- **Gemeentehuis en digitalisering**
Ons gemeentehuis is verouderd en voldoet op niet al te lange termijn niet aan de eisen van duurzaamheid. Er is een visie ontwikkeld die uitgaat van een gemeentehuis als het huis van democratie, van verbinding en samenwerking. Met een werkconcept dat tijd- en plaats onafhankelijk werken nastreeft. Dit stelt andere eisen aan de huisvesting én aan de digitalisering van werk- en overlegplekken.
- **Organisatie: balans opgaven en capaciteit**
In het fysiek domein lopen de vragen uiteen van burgers die bij willen dragen aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente én aan grote opgaven zoals de woonopgave. Om in al deze vragen te voorzien is balans nodig in opgaven en beschikbare capaciteit. Deze balans staat onder druk waardoor wij niet altijd kunnen waarmaken wat we willen: er zijn voor de Heerenveense inwoners en ondernemers

Indeling opgaven in categorieën

Wij hebben in de Strategische Agenda beschreven wat ontwikkelingen zijn en welke opgaven op de gemeente afkomen. Het is aan de nieuwe raad om te bepalen welke opgaven zij gaat oppakken en hoe dit in te vullen. Een aantal opgaven heeft een onvermijdelijk karakter. Deze hebben we hieronder samengevoegd onder categorie 1. Daarnaast zien wij ook vastgestelde beleidsambities waarvoor geen of niet (meer) voldoende middelen beschikbaar zijn. En waarover de raad in de komende raadsperiode besluiten zal moeten nemen. Deze zijn samengevoegd onder categorie 2.

Richting en keuzemogelijkheden

Over de opgaven en ambities in de categorieën 1 en 2 zal de raad de komende periode besluiten moeten nemen. Het is aan de nieuwe raad en het door de raad te vormen nieuwe college of zij hier in het raadsakkoord dan wel hoofdlijnenakkoord richting aan willen geven. Uw raad kan keuzes maken in het niveau en de fasering van opgaven en ambities, van zowel nieuwe als bestaande opgaven en ambities

Categorie A

Opgaven met een onvermijdelijk karakter

Hierbij kan de raad wel keuzes te maken over het niveau en de fasering

- Duurzaamheid: energietransitie en verduurzaming gebouwen
- Duurzaamheid: Gemeentelijke huisvesting en digitalisering
- Huisvesting Primair Onderwijs en Voortgezet onderwijs (IHP)
- Omgevingsplannen en omgevingswet
- Dienstverlening: basis op orde: betrouwbare, open overheid
- Organisatie: balans in opgaven en capaciteit

Categorie B

Ambities en opgaven waarvoor geen of niet (meer) voldoende middelen beschikbaar zijn.

Hierbij kan de raad wel keuzes maken: extra middelen beschikbaar stellen of ambities bijstellen. Door eerdere keuzes te herzien of keuzes maken over het niveau van nieuwe en bestaande opgaven (door ombuigingen).

- Kapitaalgoederen
- Accommodaties breedtesport
- Exploitatie breedtesport: zwembad en sporthal
- Duurzaamheid: circulaire economie
- Duurzaamheid: klimaatadaptatie
- Baggeren
- Optimale verbindingen: fietsplan/fietsgemeente
- Uitvoeringsplannen inburgering en preventie schuldhelpverlening

Actuele ontwikkelingen en nieuwe opgaven

Naast bovenstaande opgaven kunnen natuurlijk ook nog nieuwe opgaven en ambities op de agenda van uw raad komen door diverse ontwikkelingen. Zo komen wij net uit een 2-jarige pandemie. En hebben we te maken met oorlog in Oekraïne en andere geopolitieke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen. En blijft ook de duurzaamheidsopgave onverminderd van kracht.

Van belang is dat we als gemeente flexibel kunnen inspelen en doen wat nodig is en kan.

Opgaven die ook op uw raad afkomen zijn bijvoorbeeld

- Volkshuisvesting opgave
- Omgaan met hoge inflatie en ondersteunen minima (energiearmoede)
- Eventuele komst Lelylijn

Uw raad bepaalt welke opgaven in welke mate worden opgepakt.

2. Financieel kader

Na verwerking decembercirculaire is de stand van het structurele exploitatieresultaat als volgt.

Tabel 1: Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Begrotingssaldo	2022	2023	2024	2025
Begrotingssaldo begroting 2022 (na amendement)	2.638	2.826	822	602
Uitkomst decembercirculaire	654	472	468	478
Saldo na verwerking decembercirculaire	3.292	3.298	1.290	1.080

Tabel 2: Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Structureel begrotingssaldo	2022	2023	2024	2025
Structureel begrotingssaldo begroting 2022 (na amendement)	3.656	1.050	485	594
Uitkomst decembercirculaire ex corona middelen	582	472	468	478
Saldo na verwerking decembercirculaire	4.238	1.522	953	1.072

In bovenstaande overzichten is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van het regeerakkoord. Deze worden bij de meicirculaire verwacht.

De mogelijke korting op de structurele bijdrage Jeugd is in bovenstaande overzichten dus nog niet verwerkt. Ook zijn de uitgaven op de uitkomst van de decembercirculaire nog niet verwerkt.

Financiële ontwikkelingen

Dit betekent dat er op dit moment beperkte structurele financiële ruimte is. Dit terwijl er verplichte opgaven en vastgestelde ambities liggen waarvoor geen of onvoldoende middelen beschikbaar zijn

Om reden is focus, prioritering en fasering van opgaven en ambities gewenst.

Mogelijk is de meicirculaire van positieve invloed op de structurele financiële ruimte.

We zien de volgende financiële ontwikkelingen die van invloed zijn.

- Het gemeentefonds is niet duurzaam stabiel. Er zijn steeds wisselingen in berekeningsmanieren en en/of tijdelijke budgetten. Momenteel wordt gewerkt aan een financieel herverdeelmiddel. Het is nog onzeker hoe dit uitpakt; tot nu toe gaan we uit van een licht positief structureel financieel effect voor onze gemeente.
- De structurele middelen voor Jeugd zijn onzeker. Op basis van een amendement is in de meerjarenbegroting vanaf 2023 rekening gehouden met structurele middelen voor jeugd op basis van het niveau van de incidentele middelen voor 2022. Deze middelen zijn echter onzeker.
- De uitkomsten van het regeerakkoord en de vertaling naar financiële middelen voor de gemeente zijn nog onzeker.
Verwachting is dat er middelen komen voor duurzaamheidsopgave en de volkshuisvesting- en woonopgave.
- Het gemeentefonds kent de systematiek van trap op en trap af. Dit wordt vertaald in het accres. Sommige onderdelen worden hier echter van uitgezonderd. Het is op dit moment dus onduidelijk hoe het accres zich ontwikkelt.
- Tot slot is er sprake van kostenstijgingen. We zien cao-ontwikkelingen vertaald in indexering van contracten. Maar ook kostenstijgingen in de bouw, grondstoffen en energie. Deze autonome ontwikkelingen hebben ook impact op de beschikbare financiële ruimte.
- Indien de opgaven en ambities hoger zijn dan de beschikbare financiële structurele ruimte zal naast focus en prioritering mogelijk ook opnieuw een ombuigingsopgave noodzakelijk zijn.
- De huidige stand van zaken van de begroting 2022 wordt vertaald in het 1^e Verzamelbesluit dat in de raad van april 2022 aan u wordt voorgelegd.

3. Voorstel proces na verkiezingen

Perspectiefbrief 2022

Na de verkiezingen wordt er door uw raad gewerkt aan een college/raadsakkoord waarin richting wordt gegeven aan de opgaven voor de komende raadsperiode..

Dit maakt het onlogisch om gelijktijdig een volwaardige perspectiefnota aan de raad aan te bieden. In de begroting 2022 en in raadsvoorstellen zijn echter wel voorstellen gedaan om onderwerpen financieel en inhoudelijk toe te lichten in de perspectiefnota.

Daarom zullen wij net als in andere verkiezingsjaren een Perspectiefbrief maken waarin alleen die onderwerpen wordt opgenomen waarvan een financiële vertaling in de begroting 2023 onvermijdelijk is. Ook zullen we de uitkomsten van de meicirculaire in de

Perspectiefbrief opnemen zodat uw raad een actueel zicht heeft op de structurele exploitatieruimte.

Deze Perspectiefbrief wordt ter informatie verstuurd aan de raad.

Vervolgproces Planning- en Controldocumenten (P&C)

Na het formatieproces en presentatie van de inhoud van het raads- en hoofdlijnenakkoord en de behandeling van de Perspectiefbrief moet er een financiële vertaling plaats vinden in de begroting 2023.

Daarnaast is een van de verbeterpunten in de P&C-cyclus om de vertaling van beleidsinhoudelijke doelen in de begroting en de budgetten te koppelen,

Het is niet realistisch dat dit proces in september 2022 gereed is. Tegen deze achtergrond stellen wij voor om het proces als volgt in te richten.

1. De begroting 2023 vertaalt de uitkomsten van het college/raadsakkoord en de Perspectiefbrief in een financiële meerjarenraming op hoofdlijnen;
2. De begroting 2023 beschrijft concreet die acties waarvan het nieuwe college verwacht dat ze in 2023 mee gaat starten inclusief een financiële vertaling;
3. Begin 2023 biedt het college een uitvoeringsplan van het college/raadsakkoord aan de raad aan;
4. De besluitvorming van de raad over het uitvoeringsplan wordt vertaald in de perspectiefnota 2023; hier kan een integrale afweging plaatsvinden van opgaven, ambities en beschikbare middelen. Indien nodig kunnen hier ook ombuigingsvoorstellen ingebracht worden.

Toelichting uitvoeringsplan

Er zijn meerdere aanleidingen om een uitvoeringsplan aan de raad voor te leggen. Ten eerste brengt een uitvoeringsplan college en raad beter in positie om focus aan te brengen én te sturen op de doelen en resultaten in combinatie met middeleninzet in de raadsperiode. Tevens vormen deze doelen de basis voor de vertaling van de doelen in de begroting én de koppeling van doelen met budgetten. Ook de verantwoording kan dan scherper worden gericht op doelen en middelen.

Daarnaast biedt het uitvoeringsplan en het vertalen van opgaven en ambities vertaald in doelen, tussenresultaten én benodigde middelen een heldere opdracht aan de organisatie. De inzet van middelen (financiën en personeel) wordt zo beter gericht.

Tot slot:

Wij hopen met deze informatie te hebben bijgedragen aan het inzicht van uw raad in ontwikkelingen en opgaven die op onze gemeente afkomen. En over welke opgaven uw komende tijd besluiten zult moeten nemen en aan welke knoppen u hierbij kunt draaien. Helder is dat er spanning zit op de agenda van Heerenveen en op de beschikbare financiële middelen en capaciteit. En dat er keuzes nodig zijn in wat moet en wat kan.

Tevens hebben wij een beeld geschetst hoe het raads- en hoofdlijnenakkoord landen in de Planning en Control én hoe wij de raad in positie willen brengen om te kunnen sturen met behulp van een uitvoeringsplan en de vertaling daarvan opnemen in de begroting.

Hiermee geven wij tevens invulling aan het gestarte verbeterproces van de Planning en Control.